

Nr 124.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyggnad av sinnessjukvården m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t dels under kapitalbudgeten, bilaga 4, Statens allmänna fastighetsfond, punkten 1, föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1946/47 beräkna ett investeringsanslag av 5 800 000 kronor, dels ock under driftbudgeten, femte huvudtiteln, punkten 126, föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet till Utrustning av nya sinnessjukhus för budgetåret 1946/47 beräkna ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 177, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 8 mars 1946, föreslagit riksdagen att

I. godkänna av departementschefen förordade grunder för statsbidrag till inrättande och drift av psykiatriska kliniker vid kroppssjukhusen;

II. medgiva att statens uppfostringsanstalt å Bona överföres till den statliga sinnessjuk- eller sinnesslöfvården från och med den tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer;

III. besluta att vissa om- och nybyggnadsarbeten skola verkställas vid statens sinnessjukhus, nämligen vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn för en beräknad kostnad av högst 1 235 000 kronor, vid Vipeholms sjukhus i Lund för en beräknad kostnad av högst 895 000 kronor och vid Birgittas sjukhus i Vadstena för en beräknad kostnad av högst 4 150 000 kronor;

IV. medgiva att av det område, som disponeras av statens anstalt för fallandesjuka, vissa stadsägor må överlåtas till Jönköpings stad i utbyte mot vissa andra markområden i staden samt att förvärv för statens räkning må ske av vissa inom Jönköpings stad belägna områden till ett pris av sammanlagt 81 903 kronor 25 öre;

V. å kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, för budgetåret 1946/47 anvisa till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. ett investeringsanslag av kronor 5 850 000;

VI. å kapitalbudgeten, domänverkets fond, för budgetåret 1946/47 till Förvärv av mark för statens anstalt för fallandesjuka anvisa ett investeringsanslag av kronor 82 000;

VII. å driftbudgeten under femte huvudtiteln för budgetåret 1946/47 anvisa dels till Ombyggnadsarbeten vid statens uppfostringsanstalt å Bona ett reservationsanslag av kronor 490 000, dels ock till Utrustning av nya sinnessjukhus ett reservationsanslag av kronor 300 000.

Medicinalstyrelsens tioårsplan.

Genom beslut den 16 juli 1943, den 8 september 1944 och den 9 februari 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag angående den statliga sinnessjukvårdens planering under de närmast kommande tio åren, att i samband därmed utreda och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande frågan om anskaffande av erforderligt antal vårdplatser för den statliga sinnesslövrården, samt att i samråd med fångvårdsstyrelsen och skolöverstyrelsen verkställa den utredning, som kunde finnas erforderlig för utvärdering av möjligheten att använda statens uppfostringsanstalt å Bona för den statliga sinnesslövrården eller annat ändamål inom medicinalstyrelsens verksamhetsområde.

Med skrivelse den 11 september 1945 har *medicinalstyrelsen* överlämnat utredning och förslag i ämnet. Yttranden häröver hava avgivits av *fångvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statskontoret, skolöverstyrelsen, statens sjukhusutredning av år 1943, svenska psykiatriska föreningen, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet samt flertalet landstings förvaltningsutskott och fullmäktige i städer, som icke deltaga i landsting.*

För förbättrande av vårdmöjligheterna har medicinalstyrelsen till en början föreslagit, att åtgärder skulle vidtagas för att å kroppssjukhusen bereda vård av viss psykisk sjukdom. Styrelsens förslag innebär, att vid central-lasaretten skulle anordnas avdelningar för lindrigare psykiska sjukdomsfall (psykos, psykoneuroser). Å avdelningarna skulle dessutom för observation kunna inläggas fall, där utredning visade sig erforderlig för pensionsstyrelsens och riksförsäkringsanstaltens räkning. Vidare syntes där lämpligen böra omhändertagas vissa alkoholister, som visade lindrigare psykiska symptom.

De olika vårdavdelningarna av en lasarettsklinik borde, enligt vad vunnen erfarenhet från Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg och från de psykiatriska universitetsklinikerna visat, icke gärna omfatta flera än 20 eller färre än 15 sängar. För att på lämpligaste sätt kunna fördela inneliggande fall borde en överläkare på en dylik lasarettsavdelning till sin disposition hava två vårdavdelningar för varje kön. Avdelningens normal-

storlek bleve sålunda 60 à 80 vårdplatser, omfattande ett patientmaterial som, därest erforderligt antal underordnade läkare funnes, väl kunde behärskas av en överläkare. Landstingen borde anförtros huvudmannskapet för den föreslagna vårdformen men klinikerna borde inrättas och drivas med bidrag av statsmedel. Styrelsen räknar i sina kostnadskalkyler med att 1 540 vårdplatser (64 per län) skulle komma att anordnas vid de föreslagna klinikerna. Genomsnittskostnaden för inrättandet av klinikerna har styrelsen beräknat till 12 000 kronor per plats.

I en promemoria den 29 augusti 1945 angående anslag till röntgenutrustning för statens sinnessjukhus för budgetåret 1946/47 har medicinalstyrelsen vidare anfört, att behov föreläge av 16 röntgeninstallationer, vilka envar kunde beräknas draga en kostnad av cirka 37 000 kronor. Den totala kostnaden uppginge i avrundat tal till 600 000 kronor. Anskaffandet av utrustningen syntes styrelsen böra ske så snart som möjligt och i vart fall under loppet av de tre närmaste budgetåren. Styrelsen hemställde, att för budgetåret 1946/47 för ändamålet måtte anvisas ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

I den till tioårsplanen hörande kostnadskalkylen har medicinalstyrelsen för »röntgen och laboratorier» beräknat ett belopp av 1,35 miljoner kronor.

I tioårsplanen har medicinalstyrelsen vidare berört frågan om statens övertagande av vården av vissa patienter, som för närvarande vårdas på kommunala sinnessjukhus. Vård av sinnessjuka meddelas för närvarande — förutom vid de statliga anstalterna jämte de till Stockholm, Göteborg och Malmö hörande sinnessjukhusen — å för lättskötta sinnessjuka avsedda vårdhem, som med statsbidrag drivas av landsting och städer, som icke deltaga i landsting, samt å kommunala och enskilda till statsbidrag icke berättigade sinnessjukhus.

De kommunala sinnessjukhusen uppgå till ett femtiotal och äro inrättade för omkring 1 400 vårdplatser. Medicinalstyrelsen har funnit det önskvärt, att dessa sjukhus — vilka på grund av ringa storlek, mindre god utrustning m. m. i många fall icke kunde lämna en tillfredsställande vård — nedlades. De å dessa sjukhus intagna patienterna vore enligt styrelsens uppfattning i stor utsträckning exspektanter vid de statliga sinnessjukhusen samt redovisade i de exspektantsiffror, från vilka styrelsen utgått vid sin uppskattning av platsbehovet vid de statliga anstalterna. På grund härav och då, sedan landstingens organisation för omhändertagande av lättskötta sinnessjuka blivit fullt utbyggd, en viss lättnad komme att inträda för den statliga sinnessjukvården, ansåge styrelsen, att det kommunala klientelet efter hand som den statliga organisationen utvidgades kunde övertagas av denna.

Departementschefen har i fråga om medicinalstyrelsens tioårsplan anfört följande.

De av medicinalstyrelsen framlagda förslagen avse utbyggnad av sinnessjukvården enligt en tioårsplan, förbättring av vårdmöjligheterna för de

asociala imbecilla samt utvidgning — likaledes enligt en tioårsplan — av den statliga anstaltsorganisationen för vård av obildbara sinnesslöa. Sinnessjukvårdens utbyggnad skulle väsentligen ske genom utökning av platsantalet å de statliga sinnessjukhusen samt genom ekonomisk medverkan från statens sida till inrättande av psykiatriska kliniker vid centrallasaretten. Även behandlingsmetoderna inom sinnessjukvården beröras, och hemställen har gjorts om anvisande av medel för anskaffande av röntgen- och laboratorieutrustning. Styrelsen anser, att en viss utökning av personalen är nödvändig, men har i stort sett icke närmare utformat sin ståndpunkt härutinnan. Med avseende å de asociala imbecilla vill styrelsen — i samband med inrättande av ett antal nya platser — åstadkomma en bättre differentiering av klientelet genom uppförande av särskilda anstalter för yngre, intellektuellt mera högstående imbecilla. Beträffande de obildbara sinnesslöa förutsätter styrelsen, att staten efter hand skall övertaga vården av alla till denna kategori hörande sjuka, vilkas ålder överstiger tolv år. Enligt den uppgjorda tioårsplanen skulle dock åtgärderna begränsas till omhändertagande av obildbara sinnesslöa, som äro intagna å samma — icke statliga — anstalter som bildbara sinnesslöa, ävensom exspektanterna vid icke statliga anstalter och vid det för obildbara sinnesslöa avsedda statliga sinnessjukhuset Vipeholm samt å andra statliga sinnessjukhus än Vipeholm intagna obildbara sinnesslöa. De av styrelsen framlagda förslagen rörande anstaltsorganisationen inom olika delar av sinnessjuk- och sinnesslövården ha såtillvida samband med varandra, som platsbehovet för obildbara sinnesslöa skulle tillgodoses bl. a. genom ianspråktagande av dels en till sinnessjukvården hörande anstalt, för vilken ett ersättningsbygge förutsättes, dels ock, delvis, två för asociala imbecilla avsedda anstalter, vilkas klientel i viss omfattning skulle överföras till nya anstalter.

Innan jag ingår på en närmare granskning av medicinalstyrelsens förslag, vill jag erinra om den principståndpunkt, statsmakterna tidigare intagit till frågan om statens ansvar för sinnessjuk- och sinnesslövården.

Vid den planläggning av sinnessjukvårdens organisation, vilken beslöts vid 1928 och 1929 års riksdagar, tillkännagavs även statsmakternas uppfattning angående avgränsningen av statens och kommunernas vårdningsplikt. Härutinnan uttalades av 1929 års riksdag bl. a., att staten — i den mån ej särskilda avtal med vissa städer föranledde annat — skulle anskaffa vårdplatser för alla de sinnessjuka, som vore i behov av vård på anstalter försedda med fullständig medicinsk utrustning (statliga sinnessjukanstalter), att staten fördenskull ämnade inom en tioårsperiod uppbringa antalet vårdplatser å statshospitalen till tre per tusen av befolkningen, att beträffande sådana sinnessjuka eller sinnesslöa, som icke vore i behov av dylik vård, kommunerna hade att draga försorg om dem, som enligt fattigvårdslagen vore berättigade till hjälp (försörjningsfall) samt att denna skyldighet ofta syntes lämpligen kunna fullgöras genom länsvis eller av kommunalförbund anordnade särskilda vårdhem av enkel beskaffenhet.

Grundsatsen om statens ansvar för den kvalificerade sinnessjukvården har även vid senare tillfällen kommit till uttryck, bl. a. i propositionen nr 51 till 1943 års riksdag angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. (s. 8—10).

Inom sinnesslövården ha statsanstalter hittills inrättats endast för vissa kategorier sinnesslöa. Svårskötta, obildbara sinnesslöa mottagas å Vipeholms sjukhus i Lund. Ett mindre antal sådana sinnesslöa återfinnes även

bland klientelet å övriga sinnessjukhus. För asociala imbecilla ha tre anstalter inom sinnessjukvårdsorganisationen avsetts, nämligen Västra Marks sjukhus i Örebro, Salberga sjukhus i Sala och Källshagens sjukhus i Vänersborg. Utanför den egentliga sinnessjukhusorganisationen ha två anstalter anordnats för vanartade sinnesslöa: en i Salbohed för gossar och en i Vänersborg för flickor. Vidare utgöres klientelet vid vårdanstalterna i Gävle och Lund för blinda och dövstumma med komplicerat lyte huvudsakligen av sinnesslöa. Slutligen finnas sinnesslöa i statens anstalt för falandesjuka.

Vid 1944 års riksdag antogs lag om undervisning och vård av bildbara sinnesslöa m. m. Såsom framgår av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet (nr 205/1944) hade av särskilda sakkunniga föreslagits, att vård och uppfostran av bildbara sinnesslöa barn skulle, såsom dittills skett utan särskilda föreskrifter, handhavas av landstingen samt att denna deras skyldighet skulle bli i lag fastslagen. Enligt de sakkunnigas förslag skulle landstingen i samband med sinnesslöskolorna upprätta vårdhem för sinnesslöa barn under skolåldern. Från dessa skulle barnen i regel överflyttas till skolhemmen vid skolålderns inträde. I vissa fall skulle barnen emellertid kunna bli kvar på vårdhemmen längre, nämligen då de icke ägde förutsättningar för att tillgodogöra sig undervisningen i sinnesslöskolorna men möjligen längre fram kunde visa sig vara bildbara, dock längst till 16 års ålder. De sakkunniga anförde vidare, att de obildbara sinnesslöa, såväl barn som vuxna, ofta, om de vore lättskötta, kunde utan olägenhet vårdas å enskilda vårdhem. Emellertid erbjöde det, särskilt beträffande de vuxna, vissa fördelar om de sammanfördes till större anstalter, och dessa torde i så fall böra drivas av staten. De sakkunniga funne det därför lämpligast, att staten övertog vårderna av alla obildbara sinnesslöa över 16 år. Jag anförde till statsrådsprotokollet, att det särskilt med hänsyn till behovet av att befria folkskolorna från där befintliga sinnesslöa vore av stor betydelse, att den nya organisationen av sinnesslövården kunde träda i funktion så snart som möjligt. Den viktigaste förutsättningen därför vore givetvis, att landstingens och städernas anstaltsorganisation utbyggdes och anpassades för de avsedda uppgifterna. Jag var icke då beredd att framlägga närmare förslag till de åtgärder, som erfordrades i fråga om den del av sinnesslövården, som enligt de sakkunnigas förslag skulle ankomma på staten. Beträffande den vid landstingens anstalter meddelade vården av obildbara sinnesslöa yttrade jag, att det torde medföra betydande olägenheter att låta äldre obildbara sinnesslöa kvarstanna å landstingens upptagningshem (vårdhem). De sakkunniga hade föreslagit maximiåldern i detta hänseende till sexton år, vilket förslag syntes sammanhänga med att de förordat skyldighet för staten att omhändertaga obildbara sinnesslöa över nämnda ålder. Då vården av de obildbara sinnesslöa i det av mig framlagda lagförslaget icke alls vore föremål för reglering, bortföle det nämnda skälet för sextonårsåldern såsom gräns. Med hänsyn härtill fann jag, att gränsen borde sättas till tolv år. Vad jag sålunda anförde föranledde ej erinran från riksdagens sida (skr. nr 386).

Då jag nu övergår till medicinalstyrelsens plan för sinnessjukvårdens organisation, vill jag till en början understryka, att de nuvarande vårdförhållandena icke äro tillfredsställande. Enligt gällande officiella siffror finnas vid de statliga sinnessjukhusen 16 589 platser. Under år 1944 voro sjukhusen belagda med i genomsnitt 19 772 patienter. Överbeläggningen uppgick alltså till närmare 20 procent. Samtidigt vistades ett bety-

dande antal sinnessjuka utanför dessa anstalter i avbida på intagning. Den 1 november 1944 var exspektantsiffran 1 554. Denna ordning kan — av medicinska, humanitära och allmänt sociala skäl — icke få bli bestående. Överbeläggningen och den sena intagningen försvåra den medicinska behandlingen av patienterna. De sjuka och deras anhöriga tillfogas förlängt lidande och ibland ekonomiska förluster, vilka eljest kunnat undgås. Ur allmänt social synpunkt är att beakta, att den kanske största sjukdomsgruppen bland fattigvårdsstyrelsernas understödsklientel utgöres av neuroser och psykoneuroser på gränsen till sinnessjukdom samt utbildade sinnessjukdomar, ävensom att inom alkoholistvården de psykiska sjukdomarna spela en stor roll. Även om det måste antagas, att sociala missförhållanden kunna ligga till grund för psykisk ohälsa — därvid alltså hjälpen bör inriktas på ett avlägsnande av dessa missförhållanden — framstår det å andra sidan såsom ovedersägligt, att psykisk ohälsa, för vilken icke lämnas bot på ett tidigt stadium, kan föranleda nedsatt arbetsförmåga och social missanpassning, vilka ställa krav på samhällseliga ingripanden utanför sjukvårdens område. En förbättrad psykisk hälsovård kan därför verka avlastande på hjälpbehovet inom andra grenar av social verksamhet.

Ehuru jag sålunda är ense med medicinalstyrelsen om behovet av snara åtgärder för förbättring av den statliga sinnessjukvården, anser jag mig emellertid icke kunna på grundval av den förebragta utredningen förorda genomförandet av styrelsens förslag utom i vissa delar. Utredningen bör nämligen enligt min mening först på ett par viktiga punkter fullständigas.

Jag vill härvid till en början betona, att sammanhanget mellan den statliga sinnessjukvården och den verksamhet i samma syfte, för vilken kommunerna (landsting och primärkommuner) äro huvudmän, kräver ett mera ingående beaktande. Jag utgår ifrån att statens sinnessjukhus i första hand böra reserveras för patienter, som kräva kvalificerad medicinsk vård eller mera kontinuerlig övervakning, samt att landstingen (och de i landsting icke deltagande städerna) alltjämt skola ombesörja vården av lättskötta sinnessjuka. Det synes då nödigt, att storleken av det vårdbehov, som skall tillgodoses genom landstingen, omprövas med ledning av hittills vunnen erfarenhet och att till övervägande upptages frågan, huruvida särskilda åtgärder äro påkallade för att den utbyggnad inom landstingens anstaltsorganisation, som må finnas erforderlig, kommer till stånd och genomföres i önskvärd takt. Vidare bör till prövning upptagas spörsmålet om förutsättningarna och formerna för den samordning mellan statens och kommunernas verksamhet, vilken betingas av angelägenheten av en rationell och vid varie tidpunkt riktig fördelning av sinnessjukklentelet mellan de statliga och de kommunala anstalterna. Det är icke uteslutet, att härigenom skulle kunna vinnas en begränsning av det beräknade platsbehovet å statens sinnessjukhus.

Vad angår utformningen av den statliga sinnessjukvården torde vissa sidor av anstaltsorganisationen böra underkastas närmare prövning. Hit hör frågan om sinnessjukhusens upptagningsområden. Den förut berörda samordningen mellan statens och landstingens verksamhet skulle sannolikt underlättas, om sinnessjukhusens upptagningsområden i möjligaste mån bringades att sammanfalla med landstingsområdena. Därest, på sätt jag i det följande kommer att förorda, medicinalstyrelsens förslag om inrättandet av psykiatriska kliniker vid kroppssjukhusen bifalles, synes en reglering av upptagningsområdena i denna riktning framstå såsom än mer önskvärd. I viss mån har så redan skett vid de nyindelningar av områdena, vilka under det

senaste årtiondet ägt rum. Med hänsyn till de nyssberörda förhållandena synes dock en omprövning böra ske. Frågan om upptagningsområdenas storlek sammanhänger emellertid givetvis även, förutom med de nuvarande sinnessjukhusens faktiska belägenhet, med spörsmålet om den ur medicinsk synpunkt lämpliga storleken av en sinnessjukanstalt. Vid en utredning av frågan torde samtliga angivna faktorer böra uppmärksammas.

Frågan om det lämpligaste sättet för omhändertagande av psykopater och av sinnessjuka, som lida av tuberkulos, synes knappast hava erhållit en fullt tillfredsställande lösning i medicinalstyrelsens förslag. Ej heller i övrigt förefaller spörsmålet om patientdifferentieringen ha ägnats tillräcklig uppmärksamhet. Sålunda synes önskvärt att klarlägga behovet att uppdelna platserna på två slags huvudavdelningar, av vilka den ena huvudsakligen skulle vara avsedd för uppegående patienter, som äro i behov av vistelse å slutan stalt men icke i någon större utsträckning av diagnostiska eller medicinskt terapeutiska åtgärder. En sådan uppdelning torde medföra fördelar även i kostnadshänseende.

Även övriga möjligheter för höjande av vårdens kvalitet böra mer ingående prövas. Erfarenheten har givit vid handen, att moderna behandlingsmetoder — insulinterapi, elchockterapi m. fl. — kunna bringa till hälsa fall, som tidigare ansetts vara obotliga, eller åstadkomma ett snabbare tillfrisknande än som eljest varit möjligt. I vilken utsträckning sådana metoder kommit till användning vid de svenska sinnessjukhusen har icke angivits. Ej heller har utretts vilka utvecklingsmöjligheter, som därvid kunna antagas föreligga.

Slutligen anser jag det böra tagas under närmare övervägande, huruvida icke den öppna vården — främst familjevården — kan erhålla en väsentligt vidgad tillämpning.

En komplettering av den föreliggande utredningen i vad angår anstaltsorganisationen och vårdformerna synes mig vara en förutsättning för att platsbehovet vid sinnessjukhusen skall kunna med större säkerhet bedömas. Genom en allmän patientdifferentiering och tillämpning av moderna behandlingsmetoder skulle sinnessjukvården få en mera intensiv prägel och vårdtiden kunna förkortas. I samma riktning komme även inrättandet av psykiatriska kliniker vid kroppssjukhusen att verka. Den vid dessa kliniker utövade verksamheten skulle i huvudsak vara av förebyggande art och sålunda komma att befria sinnessjukhusen från en del av deras klientel. Då medelvårdtiden vid sinnessjukhusen är relativt lång — den synes att döma av i ärendet tillgängliga uppgifter utgöra omkring tre år — är det icke osannolikt, att genom inrättandet av de nämnda klinikerna skulle möjliggöras indragning av flera sängar å sinnessjukhusen än antalet å klinikerna anordnade platser. Slutligen skulle genom eventuell utvidgning av den öppna vården sinnessjukhusen avlastas från en del av de nu å dessa sjukhus vårdade patienterna.

Storleken av den platsreduktion, som genom angivna åtgärder skulle kunna vinnas, kan givetvis, innan utredningsresultatet föreligger, icke närmare uppskattas. En jämförelse med Danmark utvisar, att antalet å sinnessjukhus årligen nyintagna i nämnda land uppgår till 50 procent av medelbeläggningen mot obetydligt mer än 30 procent i Sverige. Även om nämnda differens till en del kan förklaras av olikheter i det statistiska grundmaterialet, synes den dock påfallande. Därest de nyssnämnda åtgärderna skulle leda till att antalet nyintagna ökades med allenast några procent av medelbelägg-

ningen, skulle detta medföra en betydande minskning av det beräknade totalbehovet platser.

Ett genomförande av antydda ändringar i fråga om anstaltsorganisationen och vårdformerna förutsätter emellertid å andra sidan en ökning av sjuksjukhusens arbetskrafter för diagnostik och terapi samt vidgade resurser för laboratoriearbeten å sjukhusen.

I betraktande av vad nu anförts finner jag mig redan nu kunna tillstyrka medicinalstyrelsens tioårsplan i vad den avser inrättande med statsunderstöd av psykiatriska kliniker vid kroppssjukhusen. Sådan klinik bör anslutas till centrallasarett eller, om så icke skulle befinnas lämpligt, till annat delat lasarett. Beträffande kostnaderna för dessa kliniker synes mig icke motiverat, att staten bidrager till anordnandet med belopp motsvarande hela byggnadskostnaden. I anslutning till vad statens sjukhusutredning föreslagit, förordar jag, att bidrag till anordnandet må utgå med hälften av byggnadskostnaden, dock högst med 6 000 kronor per plats. Mitt ståndpunkttagande härutinnan grundar sig bland annat på det förhållandet, att dessa kliniker komma att få betydelse icke endast för sinnessjukvården utan även för kroppssjukvården. Även till driftkostnaderna torde staten böra bidraga. Driftbidraget synes mig lämpligen kunna fastställas till 3 kronor per dag och patient. Vid beräkning av detta belopp har jag utgått från en patientavgift å allmän sal av högst 2 kronor 50 öre per dag. I betraktande av att städerna Stockholm, Göteborg och Malmö genom särskilda avtal förbundit sig att omhändervård sinnessjukvården för i respektive städer hemortsberättigade sinnessjuka samt att förhandlingar pågå om revidering av dessa avtal finner jag mig icke kunna för närvarande understödja framfört förslag om statsbidrag till uppförande och drift av psykiatrisk klinik, ansluten till kroppssjukhus i någon av nämnda städer. De nu förordade grunderna för driftbidraget kunna givetvis komma att revideras i samband med en allmän omläggning av gällande grunder för bidrag till landstingens sjukvårdande verksamhet. Jag vill nämna, att jag har för avsikt att under den närmaste framtiden få till stånd en utredning i detta hänseende. Enligt vad medicinalstyrelsen anført behöva för nästa budgetår medel icke anvisas till vare sig byggnads- eller driftbidrag till de psykiatriska klinikerna vid kroppssjukhusen.

Till det av medicinalstyrelsen i dess tioårsplan i övrigt framlagda byggnadsprogrammet för sinnessjukhusen måste jag däremot i stort sett ställa mig avvaktande. I fråga om uppförande av nya primärsjukhus anser jag särskild försiktighet böra iakttagas i avbidan på resultatet av den av mig i det föregående förordade utredningen rörande vissa till sinnessjukvården hörande frågor. De åtgärder, som kunna finnas erforderliga för tillgodoseende av det aktuella platsbehovet, böra i stället om möjligt genomföras inom den nuvarande anstaltsorganisationens ram. Därest befintliga sinnessjukhus befinnas böra nedläggas eller tagas i anspråk för annat ändamål — såsom exempel härå må nämnas psykiatriska sjukhuset i Stockholm och Källshagens sjukhus i Vänersborg — bör hinder uppenbarligen icke föreligga för att omedelbart föranstalta om åtgärder för uppförande av ersättningsjukhus för sådana sjukhus. I den mån så befinnes lämpligt böra nya sekundäravdelningar inrättas. Frågan om anvisande av medel för anskaffande av nya platser å statens sinnessjukhus torde lämpligen böra behandlas i sammanhang med övriga frågor angående anslag till byggnadsarbeten vid sinnessjukhusen. Jag vill nu endast nämna, att jag vid anmälan av dessa

byggnadsfrågor har för avsikt att äska medel för bl. a. uppförande av en paviljong vid Vipeholms sjukhus — anslag för sådant ändamål finnes nu uppfört å allmän beredskapsstat — samt för renovering och utbyggnad av en paviljong vid S:t Jörgens sjukhus. Dessa företag ingå i medicinalstyrelsens tioårsplan.

Härutöver vill jag förorda, att visst belopp ställes till medicinalstyrelsens förfogande för anskaffande av röntgenutrustning å sinnessjukhusen. Medelsanvisningen för nästa budgetår anser jag lämpligen böra bestämmas till ett belopp av 150 000 kronor. Särskilt anslag för ändamålet torde icke böra uppföras utan torde beloppet böra inräknas i anslaget till utrustning av nya sinnessjukhus. Jag återkommer härtill i det följande. Medlen torde av Kungl. Maj:t få disponeras enligt plan, vartill förslag upprättas av medicinalstyrelsen. Röntgenutrustningen bör givetvis icke göras kostsammare än som påkallas av behovet.

Jag vill i detta sammanhang erinra, att jag i årets statsverksproposition hemställt om medel för anställande av tre hjälpverksamhetsläkare och fyra laboratoriebiträden vid sinnessjukhusen.

Beträffande s i n n e s s l ö v å r d e n har skolöverstyrelsen uttalat, att en stor del av de yngre asociala imbecilla endast föga skiljer sig från de bildbara sinnesslöa gossar och flickor, som omhändertagas av de statliga uppfostringsanstalterna å Salbohed och Vänersborg. Att asocialiteten särskilt framträdde inom det förstnämnda klientelet syntes överstyrelsen åtminstone i viss utsträckning bero därpå, att ifrågavarande sinnesslöa icke såsom barn varit intagna på anstalter utan fått tillfälle att visa sin missanpassning i samhället. I den mån det obligatoriska omhändertagandet av de bildbara sinnesslöa bleve fullt genomfört komme enligt överstyrelsens mening större delen av ifrågavarande klientel att betecknas såsom svåruppfostrat men ej direkt asocialt. Överstyrelsen har ansett det önskvärt att, innan åtgärder vidtagas för inrättande av anstalter för här berörda sinnesslöa, en noggrann undersökning göres rörande möjligheterna att från de fall, som med nödvändighet kräva vård å slutna anstalter, skilja sådana, som utan större svårighet kunna beredas undervisning och vård i öppna skol- och arbetshem. Överstyrelsen har hemställt, att förslaget om inrättande av anstalter för yngre asociala imbecilla underkastas ny prövning, varvid överstyrelsen bör medverka.

Efter övervägande av vad sålunda och i övrigt i ärendet förekommit har jag för min del funnit det påkallat, att jämväl denna fråga blir föremål för förnyade överväganden.

Utan att nu i princip vilja fatta ståndpunkt till frågan, huruvida anstalter för obildbara sinnesslöa, vilka icke äro hänförliga till någon av de specialkategorier som redan omhändertagas å statsanstalter, böra inrättas genom statens försorg, vill jag uttala, att jag finner det motiverat att staten i viss utsträckning medverkar till att landstingens centralanstalter befrias från obildbara sinnesslöa. Därest det skulle visa sig, att en del av de asociala imbecilla kunde överföras till öppna anstalter, kunde tänkas, att härigenom frigjorda vårdutrymmen å statsanstalterna skulle kunna med ringa eller ingen kostnad iordningställas för obildbara sinnesslöa. Emellertid torde även därutöver platser böra ställas till förfogande. Härutinnan kan bl. a. ifrågakomma att, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, Källshagens sjukhus nedlägges såsom sekundärsjukhus för sinnessjukvården och tages i anspråk för vård av obildbara sinnesslöa.

Jag vill i detta sammanhang nämna, att statens uppfostringsanstalt å Bona inom kort tid blir obehövlig för sitt nuvarande ändamål. Denna anstalt är rikligt utrustad med verkstäder av olika slag, varjämte där drives jordbruk av betydande omfattning. Anstalten är inrättad för 200 platser. Med hänsyn till det behov av ökade vårdmöjligheter, som föreligger inom såväl sinnessjuk- som sinnesslövrården, synes det mig lämpligt att Bonaanstalten tages i anspråk för något av sistnämnda vårdändamål. Härvid kan ifrågakomma användning såsom psykopatanstalt, specialanstalt för svårskötta bildbara sinnesslöa eller i sista hand anstalt för obildbara sinnesslöa. Å anstalten böra emellertid vissa ändringsarbeten företagas. Medicinalstyrelsen har i skrivelse den 13 februari 1946 framlagt förslag i sådant hänseende. Enligt detta förslag skulle flygelbyggnaderna vid den s. k. gamla anstalten moderniseras och ombyggas. Kostnaden härför skulle uppgå till 490 000 kronor. I betraktande av att anstalten enligt mitt förslag bör överföras till sinnessjuk- eller sinnesslövrården så snart det nuvarande klientelet utrympt densamma, synes det lämpligt att ett anslag för nyssnämnda arbeten upptages å driftbudgeten under femte huvudtiteln. Jag återkommer härtill i det följande.

Anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.

Renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus i Kristinehamn. I propositionen nr 242 till 1945 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att medel anvisades för fortsättande av renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus. Med hänsyn till att arbetena ej beräknades vara slutförda förrän under budgetåret 1946/47 ansågs dock medelsanvisningen för budgetåret 1945/46 böra begränsas till 1 000 000 kronor. Detta belopp borde jämväl få disponeras för bestridande av kostnaderna för av medicinalstyrelsen förordade arbeten inom den elektriska distributionen vid sjukhuset.

I anslutning till detta förslag anvisade riksdagen ett belopp av 1 000 000 kronor för renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus.

I skrivelse den 22 oktober 1945 hava *medicinalstyrelsen* och *byggnadsstyrelsen* hemställt, att för slutförande under budgetåret 1946/47 av ifrågavarande byggnadsetapp måtte anvisas återstoden av det för arbetena beräknade medelsbehovet eller 597 200 kronor.

Styrelserna hava vidare föreslagit, att i en ny byggnadsetapp, avsedd att igångsättas under budgetåret 1946/47 och slutföras under budgetåret 1947/48, skulle ingå följande om- och nybyggnadsarbeten, för vilka följande kostnader underställts 1941 års riksdag, nämligen

ombyggnad av paviljongerna 5 och 6	397 700	
» » » 8 » 9	394 700	
utvändiga arbeten m. m. för dessa byggnader	100 000	892 400
ombyggnad av arbetspaviljong nr 10	9 700	
» » öppendörrpaviljong 11 för män	13 600	
» » » 12 » kvinnor	43 000	
utvändiga arbeten och diverse för dessa byggnader	9 000	75 300
nybyggnad av bostadshus för två läkare		106 000
		Summa kronor 1 073 700

Då sedan april 1941, då de angivna kostnaderna beräknades, prisstegringen uppgått till 15 procent, skulle kostnaderna med nuvarande prisläge belöpa sig till 1 235 000 kronor. Härav syntes för budgetåret 1946/47 böra anvisas ett belopp av 500 000 kronor.

Slutligen ha styrelserna hemställt om medel för uppförande av en nybyggnad för den gifta maskinistpersonalen. Kostnaderna härför ha beräknats till 55 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

I samband med att frågan angående ombyggnad och renovering av Mariebergs sjukhus åren 1939 och 1941 var föremål för riksdagens prövning har riksdagen uttalat, att riksdagen funnit behovet av en genomgripande renovering av sjukhuset styrkt. Emot en för 1941 års riksdag framlagd plan för utförande av erforderliga byggnadsarbeten har riksdagen ej haft något att erinra. Av Kungl. Maj:t föreslagna ändringar i planen, vilka underställts 1944 års riksdag, hava av riksdagen godtagits.

Enligt den antagna planen skulle byggnadsarbetena utföras i sju etapper. De redan påbörjade arbetena hänföra sig till etapperna II, III och V. Medel för slutförande av dessa arbeten jämte omläggningen av den elektriska installationen torde, såsom medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen föreslagit, böra anvisas för nästa budgetår med 597 200 kronor.

De nya arbeten, som skulle igångsättas, ingå — med undantag av maskinistbostäderna — i etapperna IV—VI. Jag förordar i enlighet med den gjorda framställningen, att för dessa etapper ett belopp av 500 000 kronor ställes till byggnadsstyrelsens förfogande för budgetåret 1946/47. Myndigheternas förslag, att för den gifta maskinistpersonalen skulle uppföras ett särskilt bostadshus och att de i köksbyggnaden inrymda bostadslägenheterna skulle inredas för ogift personal, finner jag väl motiverade. Mot den för nybyggnaden beräknade kostnaden, 55 000 kronor, har jag intet att erinra.

Sammanlagt bör för arbetena anvisas 1 150 000 kronor.

Psykiatrisk klinik vid akademiska sjukhuset i Uppsala. 1944 års riksdag har medgivit, att vid akademiska sjukhuset i Uppsala finge komma till utförande en psykiatrisk klinik för en beräknad kostnad av 2 300 000

kronor. För ändamålet har tidigare anvisats cirka 1 800 000 kronor. Arbetet vid byggnadsföretaget har numera påbörjats.

I skrivelse den 27 augusti 1945 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande av medel för företagets slutförande. Styrelsen har därvid föreslagit vissa ändringar beträffande den planerade förbindelsekulverten mellan akademiska sjukhuset och psykiatriska kliniken. Ändringarna innebära, att kulverten, i avsikt att underlätta vissa transporter, skulle givas en annan lutning än den planerade samt att viss del av kulverten skulle givas ökad bredd för att densamma skulle kunna utnyttjas även för andra till sjukhuset anslutna kliniker. Merkostnaderna ha beräknats till 75 000 kronor, varav 65 000 kronor skulle täckas genom nytt anslag.

Vidare har professorn i psykiatri vid universitetet i Uppsala B. Jacobowsky i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 11 juli 1945 begärt, att en operationsavdelning för behandling av vissa psykiatriska sjukdomstillstånd på operativ väg måtte anordnas med utnyttjande av ett disponibelt utrymme i en av souterrängvåningens arbetssalar. Merkostnaderna för anordnande av en dylik operationsavdelning beräknas till 30 000 kronor.

Genom det innevarande år träffade avtalet inom byggnadsfacket hava arbetarna tillerkänts ökade löner och ökad semesterersättning. Härigenom uppstående ökade kostnader för byggnadsföretaget i dess helhet kunna uppskattas till omkring 27 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

Såsom av det anförda framgår har riksdagen medgivit, att psykiatriska kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala finge komma till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med ett av 1940 års civila byggnadsutredning utarbetat förslag med vissa av mig förordade jämkningar. Totalkostnaden för byggnadsföretaget hade — bortsett från kostnaderna för klinikens anslutning till sjukhusets ekonomilokaler — beräknats till 2 300 000 kronor.

Ett genomförande av byggnadsstyrelsens nu framlagda förslag om vissa ändringar beträffande kulverten mellan kliniken och sjukhuset — vilket förslag komme att föranleda en ökning av kostnaden för kulverten från 135 000 till 200 000 kronor — skulle enligt min mening medföra påtagliga fördelar vid kulvertens utnyttjande. Jag tillstyrker därför detta förslag.

Vården av psykiskt sjuka har under det senaste årtiondet blivit alltmer somatiskt betonad. De rön, som härvid gjorts, giva hopp om att dessa sjuka genom kroppsliga behandlingsmetoder — medicinska och kirurgiska — i många fall skola kunna återställas till hälsa. Möjligheterna att erhålla behandling av angivet slag äro emellertid ännu begränsade. Starka skäl kunna därför åberopas för att den nya psykiatriska kliniken i Uppsala bör utrustas med en operationsavdelning. Jag förordar, att medel beräknas för detta ändamål.

De totala kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag skulle vid bifall till vad jag nu föreslagit och med hänsyn till inträdd ökning av arbetslönerna belöpa sig till (2 300 000 + 65 000 + 30 000 + 27 000) 2 422 000 kronor eller, avrundat, 2 420 000 kronor. Tidigare beviljade medel uppgå till cirka 1 800 000 kronor. En ytterligare medelsanvisning av 620 000 kronor är alltså erforderlig. Beloppet bör anvisas för budgetåret 1946/47.

Nybyggnads- och utvidgningsarbeten vid Furunäsets sjukhus vid Piteå.

Enligt beslut av 1945 års riksdag skola vid Furunäsets sjukhus vid Piteå verkställas ombyggnads- och utvidgningsarbeten för en sammanlagd kostnad av högst 1 723 800 kronor. Av detta belopp har riksdagen hittills anvisat 500 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att för fullföljande av ifrågavarande arbeten för nästa budgetår anvisas ytterligare 600 000 kronor av den beräknade kostnadssumman. I samband med företagets utförande beräknas undersökningar komma att ske rörande möjligheterna att vidtaga sådana förenklingar i byggnaderna, som kunna ifrågakomma utan att därigenom underhållskostnaden nämnvärt fördyras eller vårdplatsernas beskaffenhet försämrans.

Ytterligare medel för inrättande av sekundäravdelning vid Birgittas sjukhus.

Enligt beslut av 1944 års riksdag skulle vissa ombyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 145 000 kronor verkställas för iordningställande av det för statens räkning inköpta Hammars kommuns ålderdomshem till en sekundäravdelning till Birgittas sjukhus i Vadstena.

I skrivelse den 5 november 1945 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande ombyggnadsarbeten.

Departementschefen har anfört följande.

Den stegring av materialpriser och arbetslöner, som inträtt sedan kostnadsberäkningen för det ifrågavarande ålderdomshemmets ombyggnad uppgjordes, har föranlett en ofrånkomlig ökning av medelsbehovet för ombyggnaden. Vidare har vid närmare undersökning av byggnaden visat sig, att ej tidigare förutsedda ändrings- och förbättringsarbeten äro erforderliga för att försätta byggnaden i tillfredsställande skick. Jämväl härför måste alltså medel anvisas. Byggnadsstyrelsens uppskattning av anslagsbehovet har jag funnit mig kunna godtaga. Jag tillstyrker därför, att ytterligare 30 000 kronor anvisas för ifrågavarande ombyggnadsarbeten. Härjämte har under hand från medicinalstyrelsen uppgivits, att det synes sannolikt, att vissa ytterligare merkostnader, högst 3 000 kronor, kunna uppkomma. Ehuru fullständig utredning på denna punkt ännu icke föreligger, synes försiktigheten bjuda, att medel äskas för ändamålet. Totalkostnaden för fastighetens förvärvande och iordningställande skulle i enlighet härmed uppgå till (155 000 + 145 000 + 33 000) 333 000 kronor, motsvarande ett belopp av cirka 4 500 kronor per vårdplats.

Ytterligare medel för inrättande av sekundäravdelning vid Sätters sjukhus.

1943 års riksdag anvisade 400 000 kronor till vissa byggnadsarbeten, som erfordrades för iordningställande av Grangärde kommuns tidigare ålderdomshem till en sekundäravdelning vid Sätters sjukhus.

I skrivelse den 30 november 1945 har *medicinalstyrelsen* hemställt om anvisande av ytterligare 100 000 kronor för fullföljande av arbetena. Av nämnda belopp hänför sig omkring 48 000 kronor till kostnadsstegring un-

der de senaste åren samt omkring 30 000 kronor till vissa kompletteringar och förbättringar, som styrelsen ansett böra vidtagas, nämligen kylanordningar för köket 10 000 kronor, vissa väggars beklädande med tegel 6 000 kronor, piskbalkonger 3 000 kronor, förstärkning av bjälklag 4 000 kronor samt vissa målnings- och justeringsarbeten 10 000 kronor. Med hänsyn till att vid reparation av äldre byggnader vissa icke förutsedda arbeten som regel visade sig erforderliga, har styrelsen föreslagit en uppräknig av tilläggsanslaget till i runt tal 100 000 kronor.

I ärendet har *byggnadsstyrelsen* avgivit yttrande.

Departementschefen har anfört följande.

På grund av tidsförhållandena har den tidigare fastställda kostnadsramen för de planerade ändringsarbetena å ifrågavarande anstalt icke kunnat hållas. Av denna anledning måste ökade medel ställas till förfogande för arbetenas slutförande. Medicinalstyrelsen har därjämte funnit det oundgängligt att vidtaga vissa kompletteringar och ändringar av det ursprungliga byggnadsprogrammet. Jag anser de av styrelsen förordade arbetena böra verkställas och har intet att erinra mot de beräknade kostnaderna härför. Då, såsom styrelsen framhållit, med hänsyn till anstaltsbyggnadens ålder krav på ytterligare arbeten kunna framkomma, synes det mig tillrådligt att av styrelsen angivet belopp anvisas för täckande av de kostnader, som härav må föranledas. Jag förutsätter härvid, att nya arbeten komma till utförande endast om de vid en sträng granskning av behovet befinnas nödvändiga. Om hela det nu äskade tilläggsanslaget — 100 000 kronor — skulle tagas i anspråk, komme kostnaden per vårdplats att uppgå till 6 200 kronor.

Renoveringsarbeten vid Ulleråkers sjukhus. För utförande vid Ulleråkers sjukhus av vissa ny- och ombyggnadsarbeten har anvisats dels av 1936 års riksdag 1 524 000 kronor för anläggande av en ny ångcentral jämte ombyggnad av vattenverket samt uppförande av fem bostadshus för sjukvårdspersonalen, dels ock av 1939 års lagtima riksdag 900 000 kronor för uppförande av läkarbostad, utförande av ledningsarbeten i köksbyggnaden, anordnande av lokaler för bageri och tvätt, ändring av gamla snickarverkstaden till bostadsrum, vissa ändringar av målarverkstaden, uppförande av ny snickarverkstad, inledande av vatten- och avloppsledningar i de söder om sjukhuset belägna personalbostäderna, avhjälpande av vissa med sjukhusets svinstall förenade hygieniska olägenheter, desinfektionsanläggning, vissa utvändiga ledningar, reningsverk för avlopp samt vissa elektriska anläggningar, maskinell utrustning och utvändiga kablar m. m.

I skrivelse den 3 september 1945 har *byggnadsstyrelsen* anfört, att arbetena tillhörande den första byggnadsetappen numera vore i huvudsak avslutade. Av de arbeten, som inginge i den andra etappen, återstode emellertid åtskilliga arbeten, vilka tidigare kostnadsberäknats till sammanlagt 1 016 000 kronor. Då emellertid merkostnaderna för arbeten tillhörande andra byggnadsetappen numera uppginge till högre belopp än det tidigare beräknade, hemställde styrelsen om anvisande av ytterligare medel för ändamålet.

Departementschefen har anfört följande.

För genomförandet av den första etappen av renoveringsarbetena vid Ulleråkers sjukhus ha vissa vid etappens planläggning icke förutsedda åtgärder — sprängning av berg och större jordstenar m. m. — måst företagas. Kostnaderna för dessa åtgärder ha uppgått till 140 000 kronor. Emellertid ha å andra sidan vissa besparingar beträffande de planlagda arbetena kunnat göras. Även med inräknande av utgifterna för nämnda oförutsedda arbeten komma kostnaderna för etappen i dess helhet att stanna något under kostnadsberäkningarna. Däremot ha på grund av tidsförhållandena kostnaderna för den andra byggnadsetappen icke kunnat hållas inom den beräknade ramen. Nettoökningen uppgår till 118 000 kronor. Jag förordar, att detta belopp av riksdagen anvisas för nästa budgetår.

Vissa byggnadsarbeten m. m. vid Sundby sjukhus. Uppförande av personalbostäder vid Vipeholms sjukhus. Uppförande av ny paviljong för kvinnor vid Vipeholms sjukhus. Tvättbyggnad vid S:t Lars sjukhus. Uppförande av läkarbostäder vid statens sinnessjukhus. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 281 till 1944 års riksdag uppförde riksdagen å kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, å allmän beredskapsstat II och III anslag för vissa byggnadsarbeten vid Sundby, Vipeholms och S:t Lars sjukhus samt till uppförande av läkarbostäder vid vissa statens sinnessjukhus. Med hänsyn till de för dispositionen av anslag å allmän beredskapsstat II och III gällande förutsättningarna har intet av ifrågavarande arbeten kunnat påbörjas och så beräknas ej heller kunna ske under återstoden av innevarande budgetår.

Departementschefen har anfört följande.

Anordnandet av en paviljong för kvinnor vid Vipeholms sjukhus ingår i medicinalstyrelsens tioårsplan för utbyggande av vården av de obildbara sinnesslöa. Enligt planen skulle paviljongens uppförande påbörjas under budgetåret 1946/47. Beträffande övriga arbeten — vissa byggnadsarbeten m. m. vid Sundby sjukhus, uppförande av personalbostäder vid Vipeholms sjukhus, uppförande av tvättbyggnad vid S:t Lars sjukhus samt uppförande av läkarbostäder vid statens sinnessjukhus — har av medicinalstyrelsen framhållits, att jämväl dessa vore av sådan angelägenhetsgrad, att de borde komma till utförande under nästa budgetår. Med hänsyn till det anförda vill jag förorda, att för samtliga angivna byggnadsföretag medel äskas å riksdagen för nästa budgetår.

Vid anvisandet av medel å beredskapsstat för paviljongen vid Vipeholm avsågs, att paviljongen skulle inrättas för 150 platser. I tioårsplanen har medicinalstyrelsen räknat med att paviljongen skulle mottaga 170 patienter. Den totala kostnaden för paviljongen har byggnadsstyrelsen numera enligt vad jag inhämtat beräknat till 895 000 kronor. För nästa budgetår torde medelsanvisningen, såsom vid tioårsplanens upprättande förutsatts, böra begränsas till 700 000 kronor. För tvättbyggnaden vid S:t Lars sjukhus böra enligt framställning från medicinalstyrelsen beräknas 12 000 kronor. Med avseende å övriga arbeten torde det få anses behövt, att hela de för arbetena erforder-

liga beloppen ställas till förfogande under budgetåret 1946/47. Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret skulle alltså uppgå till (120 000 + 75 000 + 700 000 + 12 000 + 200 000) 1 107 000 kronor.

Ombyggnad av Birgittas sjukhus. Vid 1945 års riksdag anmälde chefen för socialdepartementet en plan för vissa nybyggnadsarbeten vid Birgittas sjukhus i Vadstena. Enligt planen skulle såsom en första etapp de i de gamla klosterbyggnaderna inrymda kvinnoavdelningarna ersättas med nybyggnader på ett sjukhuset tillhörigt område, beläget norr om klosterbyggnaderna, varjämte nybyggnader skulle uppföras för kök och tvätt, en upptagningspaviljong, obduktions- och bårhus, pannhus m. m. för en kostnad av, enligt byggnadsstyrelsens beräkningar, 4 150 000 kronor. Förslaget lämnades av riksdagen utan erinran, varjämte anslag anvisades för visst markförvärv för att möjliggöra en förflyttning framdeles av sjukhusets mansavdelning till samma område som sjukhusets övriga anläggningar.

I skrivelse den 11 september 1945 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att första byggnadsetappen finge omedelbart igångsättas och att härför måtte för budgetåret 1946/47 anvisas ett anslag av 1 500 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

Såsom vid ärendets behandling vid 1945 års riksdag förutsatts, torde första etappen av ombyggnaden av Birgittas sjukhus i Vadstena böra igångsättas under budgetåret 1946/47. Den av *medicinalstyrelsen* framlagda arbetsplanen, för vilken närmare redogöres i propositionen 242/1945, synes härvid i huvudsak kunna följas, därvid skäligt beaktande bör lämnas de av mig i det föregående angivna allmänna synpunkterna. Kostnaderna för etappen i dess helhet torde i enlighet med tidigare beräkningar böra uppskattas till 4 150 000 kronor. För nästa budgetår anser jag tillräckligt, att ett belopp av 1 000 000 kronor anvisas.

Om- och tillbyggnad vid S:t Jörgens sjukhus. Genom beslut av 1945 års riksdag ha medel anvisats för renovering och ombyggnad av ekonomibygnaderna vid S:t Jörgens sjukhus i Göteborg.

I skrivelse den 30 november 1945 har *medicinalstyrelsen* föreslagit, att i samband med dessa arbeten vissa andra byggnadsåtgärder skulle vidtagas, nämligen förbättring av administrationsbyggnaden och den s. k. kasinobyggnaden samt renovering och tillbyggnad av en av vårdpaviljongerna.

I ärendet har *byggnadsstyrelsen* avgivit yttrande till *medicinalstyrelsen*.

Departementschefen har anfört följande.

De av *medicinalstyrelsen* föreslagna åtgärderna avse ändringsarbeten inom administrations- och kasinobyggnaderna samt om- och tillbyggnad av en av vårdpaviljongerna ävensom vissa av dessa åtgärder föranledda ändringar beträffande de elektriska installationerna. Samtliga arbeten skulle draga en kostnad av 683 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har ansett det tveksamt, huruvida det vore ekonomiskt försvarligt att nedlägga ett så stort belopp på de ifrågavarande ålderdomliga

byggnaderna, vilkas nuvarande byggnadsvärde torde vara ganska lågt och av vilka i synnerhet paviljongen från början vore så olämpligt planlagd, att genom dess ombyggnad tillfredsställande lokaler endast med svårighet kunde åstadkommas.

Jag vill framhålla, att genom ändringarna inom administrations- och kasinobyggnaderna skulle vinnas, att samtliga expeditionslokaler centraliserades till den förstnämnda byggnaden samt att för den medicinska behandlingen av patienterna skulle erhållas större och bättre rustade lokaler än för närvarande, sammanförda till en enda byggnad — kasinobyggnaden — i sjukhusområdets centrum. Enligt min mening är en sådan rationalisering av sjukhusdriften synnerligen önskvärd. Påpekas må därjämte, att de föreslagna åtgärderna skulle underlättas och förbilligas genom att i samband med ekonomibygnadens renovering vissa lokaler inom kasinobyggnaden komme att utrymmas. Nybyggnad blir därför icke erforderlig. På grund av det anförda förordar jag, att de angivna arbetena nu komma till utförande. Mot kostnadsberäkningen har jag intet att erinra.

Såsom jag i annat sammanhang anført, är sinnessjukvården i starkt behov av förbättrade vårdresurser. I avbidan på utredning angående bl. a. möjligheterna för en intensifiering av vården å de statliga sinnessjukhusen har jag funnit, att försiktighet bör iakttagas i fråga om uppförande av nya sinnessjukhus. I den mån en minskning av behovet av platser å de statliga anstalterna icke kan åstadkommas genom profylaktiska och andra åtgärder, bör därför, såsom jag framhållit, det aktuella platsbehovet tillgodoses genom utvidgningar — i begränsad utsträckning — inom den nuvarande anstaltsorganisationens ram. Behovet av det platstillskott, som vid ett genomförande av medicinalstyrelsens nu framlagda förslag om renovering och utbyggnad av en av paviljongerna vid S:t Jörgens sjukhus skulle erhållas, anser jag icke behöva ifrågasättas. En särskild anledning att vidtaga de föreslagna åtgärderna ligger däri, att den ifrågavarande paviljongen i sin nuvarande utformning företer en mindre lämplig planlösning. Detta gäller i synnerhet flyglarna, vilkas enkelsidiga korridorsystem medför dålig driftekonomi och försvårar övervakningen. Ehuru även efter vidtagande av de föreslagna byggnadsåtgärderna paviljongen blir behäftad med vissa brister, komma likväl genom dessa åtgärder de väsentliga olägenheterna att bli bota. Paviljongen i sin helhet erhåller en ny planlösning, som möjliggör en bättre driftekonomi. Kostnaden för de angivna arbetena kan därför icke heller anses helt hänföra sig till de nyvunna platserna. Om kostnaden — såsom synes riktigt — slås ut på samtliga vårdplatser inom paviljongen, blir kostnaden per vårdplats 5 450 kronor. Mot storleken av detta belopp torde någon berättigad anmärkning icke kunna riktas. I betraktande av anförda omständigheter finner jag mig böra förorda medicinalstyrelsens förslag.

Ändrings- och ombyggnadsarbetena beträffande kasinobyggnaden och paviljongen komma att medföra en relativt stor ökning av belastningen å det elektriska ledningssystemet. På grund härav och då den nuvarande transformatorstationen är otidsenlig samt icke kan utvidgas, fordras, att ny transformator anskaffas och installeras på annan plats inom sjukhusområdet. Jag biträder därför det härom framlagda förslaget. Den beräknade kostnaden för transformatorn finner jag mig kunna godtaga. Erinras må i detta sammanhang, att vid sjukhuset för närvarande pågår en successiv omläggning av ledningssystemet från likström till växelström, varför även oberoende av nu ifrågavarande byggnadsarbeten kostnadskrävande åtgärder

med avseende å de elektriska installationerna skulle hava kommit till utförande.

Jag tillstyrker alltså anvisande av 683 000 kronor för utförande av nämnda arbeten under budgetåret 1946/47.

Uppförande av vissa uthusbyggnader vid Umedalens sjukhus vid Umeå. Kylanläggning vid Ulleråkers sjukhus. Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av ett belopp av 27 500 kronor för uppförande vid Umedalens sjukhus av en uthusbyggnad för vagnar, byggnadsställningar m. m. samt av ett redskapsskjul för trädgården ävensom anvisande av ett belopp av 30 000 kronor för utförande av en kylrumsanläggning vid Ulleråkers sjukhus.

Elektriska arbeten vid Sundby, S:t Lars, S:ta Maria, Frösö och Furunäsets sjukhus. I olika skrivelser år 1945 har medicinalstyrelsen gjort framställning om anvisande av medel för vissa elektriska arbeten vid ett flertal sinnessjukhus. De olika framställningarna ha varit föremål för byggnadsstyrelsens granskning.

Departementschefen har anfört följande.

De av medicinalstyrelsen föreslagna arbetena vid Sundby, S:t Lars, S:ta Maria, Frösö och Furunäsets sjukhus utgöra ett led i en av styrelsen uppgjord plan att, i den mån en ökning av strömförbrukningen eller andra omständigheter påkalla det, verkställa omläggning och komplettering av de elektriska installationerna vid de statliga sinnessjukhusen. För budgetåren 1944/45 och 1945/46 hava medel för detta ändamål anvisats — förutom för en första etapp vid Frösö sjukhus — beträffande S:t Sigfrids, S:t Jörgens och Sätters sjukhus. Då de nu föreslagna arbetena synas vara av angelägen natur, vill jag förorda, att desamma komma till utförande under nästa budgetår. De beräknade kostnaderna för företagen synas i huvudsak kunna godtagas. I vissa fall torde dock, om arbetena verställas i sjukhusens egen regi eller ändringar i förslagen vidtagas, besparingar vara möjliga. Tills vidare anser jag mig emellertid böra räkna med de av medicinalstyrelsen angivna beloppen, respektive 20 300, 115 000, 47 280, 50 000 och 81 000 kronor, eller tillhoppa i runt tal 313 600 kronor.

Komplettering av avloppsledningarna vid Sundby sjukhus. Ytterligare anslag för uppförande av familjebostadshus vid S:ta Maria sjukhus. Kungl. Maj:ts förslag innebär dels anvisande av ett belopp av 22 500 kronor för utförande av en pumpanläggning för komplettering av avloppssystemet vid Sundby sjukhus, dels ock anvisande av ett belopp av 36 000 kronor för anordnande av ytterligare två bostadsrum i ettvarvt av fyra personalbostadshus vid S:ta Maria sjukhus.

Ombyggnadsarbeten vid statens uppfostringsanstalt å Bona.

Genom beslut den 9 februari 1945 har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att i samråd med fångvårdsstyrelsen och skolöverstyrelsen verkställa den utredning, som kunde finnas erforderlig för utrönande av möjligheten att använda statens uppfostringsanstalt å Bona för den statliga sinnesslövärderna eller annat ändamål inom medicinalstyrelsens verksamhetsområde. Denna utredning är ännu icke fullständigt genomförd. I sitt förslag den 11 september 1945 till 10-årsplan för den statliga sinnesslövärdens utbyggande ansåg sig emellertid medicinalstyrelsen kunna medtaga ett till Bona förlagt sjukhus för 360 yngre asociala, imbecilla män.

I skrivelse den 13 februari 1946 har medicinalstyrelsen framlagt förslag till modernisering och ombyggnad av de båda flygelbyggnaderna vid den så kallade gamla anstalten, vilka arbeten befunnits erforderliga medan anstalten ännu fyllde sin nuvarande funktion.

Departementschefen har tillstyrkt, att ett belopp av 490 000 kronor ställes till förfogande för arbetenas utförande under nästa budgetår.

Förvärv och byte av mark för statens anstalt för fallandesjuka.

I skrivelse den 27 november 1945 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att ägoutbyte finge äga rum mellan statens anstalt för fallandesjuka och Jönköpings stad enligt ett av styrelsen framlagt förslag samt att förvärv finge ske av vissa intill anstaltens nuvarande område belägna ägofigurer, tillhöriga enskilda personer, till ett pris av sammanlagt (36 860 + 18 543:25 + 26 500 =) 81 903 kronor 25 öre.

I ärendet har *domänstyrelsen* avgivit utlåtande.

Departementschefen har anfört följande.

Utläggningen av det till statens anstalt för fallandesjuka hörande området är icke lämplig. Området genomskäres av järnväg och landsväg. I väster inskjuta ägofigurer, tillhöriga enskilda personer. Särskilt med hänsyn till att härigenom en framtida utbyggnad av anstalten skulle försvåras, finner jag mig böra förorda, att de av medicinalstyrelsen föreslagna ägobytena och markförvärven genomföras. De ifrågavarande områdena åsatta värdena finner jag mig kunna godtaga. Medel för förvärven, i runt tal 82 000 kronor, torde böra anvisas under särskilt anslag å kapitalbudgeten.

Såsom av det förut anförda framgår, äro de fastigheter — Östra Vilhelmsro m. fl. — vilka disponeras av statens anstalt för fallandesjuka, redovisade å statens domäners fond. Från det å riksstaten under femte huvudtiteln

upptagna förslagsanslaget till ersättning till statens domäners fond för upplåten mark utgår ersättning bl. a. för upplåtelse av nämnda fastigheter.

Utrustning av nya sinnessjukhus.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om medel för nästa budgetår för dels komplettering av maskinparken vid en nybyggd snickeriverkstad vid Vipeholms sjukhus, dels ock utrustning av det till Sätters sjukhus anslutna sekundärsjukhuset i Grangärde. Kostnaderna ha beräknats till 16 500 respektive 180 000 kronor. Efter frånräkning av en besparing å 70 000 kronor, som förefinnes å tidigare till utrustning av nya sinnessjukhus anvisade medel, skulle anslagsbehovet för nämnda båda ändamål uppgå till 126 500 kronor.

Vidare har *direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala* i skrivelse den 3 oktober 1945 under åberopande av en av professorn B. Jacobowsky hos *direktionen* gjord framställning jämte av denne överlämnat kostnadsförslag hemställt om anvisande av — utöver tidigare begärda medel för utrustning av den psykiatriska kliniken vid sjukhuset — ett anslag av 26 100 kronor till instrumentutrustning för en operationsavdelning vid kliniken. I ärendet har *centrala sjukvårdsberedningens arbetsutskott* avgivit utlåtande.

Departementschefen har anfört följande.

Mot de av *medicinalstyrelsen* framlagda förslagen om komplettering av maskinparken vid en vid Vipeholms sjukhus nybyggd snickeriverkstad och utrustning av det till Sätters sjukhus anslutna sekundärsjukhuset i Grangärde har jag intet att erinra.

Jag har förut tillstyrkt, att medel anvisas för anordnande av en operationsavdelning vid psykiatriska kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Operationsavdelningen är avsedd att färdigställas under nästa budgetår. Medel torde därför nu böra beräknas även för erforderlig instrumentanskaffning. Kostnaden härför bör emellertid enligt *centrala sjukvårdsberedningens* förslag begränsas till 22 700 kronor.

Då jag förut vid behandlingen av *medicinalstyrelsens* tioårsplan för sinnessjukvården tillstyrkt, att för anskaffande av röntgenutrustning till sinnessjukhusen skulle beräknas ett belopp av 150 000 kronor, skulle följaktligen medelsbehovet under anslaget till utrustning av nya sinnessjukhus under nästa budgetår uppgå till sammanlagt (126 500 + 22 700 + 150 000) 299 200 kronor eller, i avrundat tal, 300 000 kronor.

Sammanfattning av Kungl. Majt:s förslag.

Departementschefen har anfört följande.

Jag har förut tillstyrkt, att staten ekonomiskt understödjer anordnande och drift av psykiatriska kliniker vid kroppssjukhusen. Medel för detta ändamål behöva emellertid icke beräknas för nästa budgetår.

Vid bifall till vad jag förut förordat skulle för nästa budgetår under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. avses medel för följande ändamål:

Renovering och tillbyggnad av Mariebergs sjukhus	1 150 000
Psykiatriska kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala	620 000
Nybyggnads- och utvidgningsarbeten vid Furunäsets sjukhus ..	600 000
Ytterligare medel för inrättande av sekundäravdelning vid Birgittas sjukhus	33 000
Ytterligare medel för inrättande av sekundäravdelning vid Säters sjukhus	100 000
Renoveringsarbeten vid Ulleråkers sjukhus	118 000
Vissa byggnadsarbeten m. m. vid Sundby sjukhus m. m.	1 107 000
Ombyggnad av Birgittas sjukhus	1 000 000
Om- och tillbyggnad vid S:t Jörgens sjukhus	683 000
Uppförande av vissa uthusbyggnader vid Umedalens sjukhus	27 500
Kylanläggning vid Ulleråkers sjukhus	30 000
Elektriska arbeten vid Sundby m. fl. sjukhus	313 600
Komplettering av avloppsledningarna vid Sundby sjukhus	22 500
Tilläggsanslag för uppförande av familjebostadshus vid S:ta Maria sjukhus	36 000
Summa kronor	5 840 600

Sammanlagda medelsbehovet under budgetåret 1946/47 för nu föreslagna arbeten m. m. skulle alltså uppgå till 5 840 600 kronor eller, i avrundat tal, 5 850 000 kronor. Med avseende å de till byggnadsarbetena anvisade medlen torde få gälla, att den angivna fördelningen icke skall vara i detalj bindande för medlens disposition. I den mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest kan befinnas lämpligt, torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en ökning av beräknad medelsdisposition för visst ändamål kunna ske mot det att motsvarande minskning vidtages för ett annat.

För ombyggnadsarbeten å statens uppfostringsanstalt å Bona bör ett belopp av 490 000 kronor ställas till förfogande.

Vidare bör för förvärv av vissa markområden — att disponeras av statens anstalt för fallandesjuka — ett anslag av 82 000 kronor anvisas.

Härutöver skulle för utrustning av nya sinnessjukhus erfordras ett anslag av 300 000 kronor.

Motionerna.

Röntgenanläggning vid Mariebergs sjukhus. I samband med Kungl. Maj:ts förslag har utskottet till behandling förehaft en inom andra kamraren av herrar *Osterman* och *Ståhl* väckt motion (II: 157), vari hemställts, att riksdagen ville bevilja ett belopp av 50 000 kronor för installerande av röntgenanläggning vid Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Personalbostäder vid S:t Jörgens sjukhus. Vidare har utskottet i detta sammanhang behandlat två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *Karl Andersson m. fl.* (I: 273), och den andra inom andra kammaren av herr *Andersson* i Mölndal *m. fl.* (II: 427), i vilka hemställts, att riksdagen måtte bevilja ett anslag av 280 000 kronor till personalbostäder vid S:t Jörgens sjukhus.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för förslaget, får utskottet hänvisa till motionen II: 427.

Utskottet.

I likhet med departementschefen och medicinalstyrelsen anser utskottet behov föreligga av snara åtgärder för förbättring av den statliga sinnessjukvården. Ytterligare utredning i vissa betydelsefulla hänseenden är dock erforderlig. Såsom departementschefen framhåller bör därvid i främsta rummet beaktas förhållandet mellan den kvalificerade sinnessjukvård, som staten bedriver, och den verksamhet på samma område, för vilken kommunerna för närvarande äro huvudmän. Departementschefen utgår ifrån, att landstingen (och de i landsting icke deltagande städerna) alltjämt skola ombesörja vården av lättskötta sinnessjuka. Enligt utskottets mening bör emellertid även denna fråga tagas under ytterligare övervägande och bliva föremål för en förutsättningslös undersökning. För att denna omprövning icke skall fördröja utbyggandet av den för ifrågavarande klientel avsedda anstaltsorganisationen, är det angeläget att densamma slutföres snarast möjligt.

Vad departementschefen anført i fråga om inrättande med statsunderstöd av psykiatriska kliniker vid kroppssjukhusen föranleder ej erinran från utskottets sida. Sålunda har utskottet bland annat funnit bärande skäl anförda för uttalandet, att dylik klinik bör anslutas till centrallasarett eller, om så icke skulle befinnas lämpligt, till annat delat lasarett. Utskottet förutser emellertid, att särskilda skäl måhända i något undantagsfall kunna anföras för att kliniken förläggas till ett ej delat lasarett. I sådan händelse bör Kungl. Maj:t vara oförhindrad att besluta härom utan riksdagens hörande.

Medicinalstyrelsen har framhållit, att vid de statliga sinnessjukhusen föreligger ett behov av 16 röntgeninstallationer, vilka envar kan beräknas draga en kostnad av cirka 37 000 kronor. Den totala kostnaden beräknas alltså uppgå till i runt tal 600 000 kronor. För detta ändamål föreslår Kungl. Maj:t, att för nästa budgetår ett belopp av 150 000 kronor skall beräknas under reservationsanslaget till utrustning av nya sinnessjukhus. I den vid riksdagens början väckta motionen II: 157 har föreslagits, att visst belopp skulle beviljas för installerande av röntgenanläggning vid Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn. Röntgenutrustningen borde enligt motionen redan

från början omfatta apparatur, som tillåter skallundersökningar, varför beloppet i fråga borde bestämmas till 50 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag. Enligt vad utskottet inhämtat kommer Mariebergs sjukhus att upptagas i medicinalstyrelsens förslag till plan över användningen av det ifrågavarande beloppet å 150 000 kronor. Syftet med motionen får därmed anses vara i huvudsak tillgodosett, varför särskild medelsanvisning icke numera kan anses erforderlig. Utan att vilja taga ställning till frågan om utrustningens omfattning vid Mariebergs sjukhus, vill utskottet i detta sammanhang understryka vad departementschefen anfört därom, att röntgenutrustningen vid sinnessjukhusen icke bör göras kostsammare än som påkallas av behovet.

Även frågan om sinnesslövärdens utbyggande har ansetts påkalla förnyade överväganden. Vad som anförts i detta ämne föranleder ej annat uttalande från utskottets sida än att utskottet i likhet med departementschefen finner det motiverat, att staten i viss utsträckning medverkar till att landstingens centralanstalter befrias från obildbara sinnesslöa.

Till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. föreslås ett investeringsanslag av 5 850 000 kronor. Vid genomgång av de särskilda utgiftsändamålen under anslaget har utskottet ej funnit anledning till erinran mot det sålunda äskade beloppet. I anslutning till Kungl. Maj:ts förslag beträffande S:t Jörgens sjukhus — enligt vilket ett belopp av 683 000 kronor skulle avses för ändringsarbeten inom administrations- och kasinobyggnaderna samt om- och tillbyggnad av en av vårdpaviljongerna ävensom vissa av dessa åtgärder föranledda ändringar beträffande de elektriska installationerna — har emellertid i de likalydande motionerna I: 273 och II: 427 erinrats om behovet av personalbostäder vid sjukhuset. Vid sitt besök på S:t Jörgens sjukhus för två år sedan fann utskottet trängande behov föreligga av förbättrade förhållanden i nämnda hänseende. Framställningar till medicinalstyrelsen ha gjorts av sjukhusdirektionen dels i juli 1943, dels ock innevarande vår sedan det visat sig att medel för ändamålet ej upptagits i medicinalstyrelsens tioårsplan. I dessa framställningar ha angivits vissa riktlinjer för lösningen av personalens bostadsfråga, men de ha stannat vid en begäran om medel för utförande av erforderliga utredningar. Med hänsyn till det outredda skick, vari frågan befinner sig, anser sig utskottet förhindrat att tillstyrka motionsyrkandet om anvisande av 280 000 kronor för bostadsfrågans ordnande. Emellertid vill utskottet i anledning av motionerna framhålla angelägenheten av att erforderlig utredning i ämnet skyndsamt åvägbringas. Därvid bör även undersökas i vilken utsträckning med hänsyn till arbetsförhållandena vid sjukhuset och de anställdas möjligheter att själva ordna sin bostadsfråga kan anses erforderligt, att personalbostäder tillhandahållas genom statens försorg.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit i förevarande proposition har ej givit utskottet anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

I. godkänna i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 8 mars 1946 förordade grunder för statsbidrag till inrättande och drift av psykiatriska kliniker vid kroppssjukhusen;

II. medgiva att statens uppfostringsanstalt å Bona överföres till den statliga sinnessjuk- eller sinnesslövården från och med den tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer;

III. besluta

a) att vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn skola i huvudsaklig överensstämmelse med i nämnda statsrådsprotokoll förordat förslag såsom en andra etapp verkställas om- och nybyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 1 235 000 kronor,

b) att vid Vipeholms sjukhus i Lund skall i huvudsaklig överensstämmelse med i samma statsrådsprotokoll förordat förslag uppföras en ny vårdpaviljong för kvinnor för en beräknad kostnad av högst 895 000 kronor,

c) att vid Birgittas sjukhus i Vadstena skola i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen nr 242 till 1945 års riksdag framlagt förslag i en första etapp utföras om- och nybyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 4 150 000 kronor;

IV. medgiva

a) att av det område, som disponeras av statens anstalt för fallandesjuka, stadsägorna 109, 110, 142, 143 och 151 i Jönköpings stad må överlåtas till staden i utbyte mot delar av stadsägorna 5, 52, 53, 91, 92, 93, 95 och 241, stadsägan 90, delar av skiftesvägarna o, p och q samt tillhörande strandremsa vid Vättern,

b) att förvärv för statens räkning må ske av följande inom Jönköpings stad belägna områden, nämligen stadsägorna 99, 100 och 129 till ett pris av 36 860 kronor, stadsägan 106 till ett pris av 18 543 kronor 25 öre och stadsägan 105 till ett pris av 26 500 kronor;

B. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 273 och II: 427, i vad nämnda motioner avse anslagsfrågan, till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.* för budgetåret 1946/47 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 5 850 000 kronor;

C. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1946/47 anvisa

1) till *Förvärv av mark för statens anstalt för fallande-sjuka* under statens affärsverksfonder, domänverket, ett investeringsanslag av 82 000 kronor,

2) till *Ombyggnadsarbeten vid statens uppfostringsanstalt å Bona* under femte huvudtiteln ett reservationsanslag av 490 000 kronor,

3) till *Utrustning av nya sinnessjukhus* under femte huvudtiteln ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

D. att motionen II: 157 ej må av riksdagen bifallas;

E. att riksdagen må i anledning av motionerna I: 273 och II: 427 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning av frågan om personalbostäder vid S:t Jörgens sjukhus.

Stockholm den 10 maj 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Pauli, Gränebo, Andrén, Bäckström, Gustaf Karlsson, Boman*, fröken *Andersson*, herrar *Johan Eric Ericson, Rosenberg, Hesselbom* och *Ivar Persson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Rubbestad, Mårtensson, Stazäng, Malmborg* i Skövde, *Lindholm, Holmström, Åkerström, Petterson* i Degerfors och *Persson* i Vinberg.
